کۆمەڵگای بەبارمتەکراو.. د. زیرەک عەبدولڵا

ئەم وتارە تەرخانە بۆ قسەکردن لەبارەی دیاردەی بەبارمتەکردنی کۆمەڵگای کوردستانی لەلایەن حکومەتی عێراقییەوە. تیایدا جەخت لە سیاسەتی بڕینی قووتی کوردستانیان لەلایەنی دەسەڵاتدرانی شیعەی عێراق، بەمەبەستی چۆکدادان بەدەسەڵاتدارانی هەرێمی کوردستان و لەباربردنی خەونەکانی کوردستانیان دەکرێت. هەروەک تیشک دەخاتە سەر خاڵە لاوازەکانی پارتەکانی دەسەڵات لە کوردستان لەم پرسەدا.

لە سادەترین مانایدا، بەبارمتەکردن بریتییە لە دەستبەسەرکردنی کەسێک، یان گرووپێک لە خەڵک، بە ئاماجی ناچارکردن بە بەئەنجامگەیاندنی رێککەوتنێک، کە بەرژەوەندیی لایەنی بارمتەکاری تێدا بەدیدەت.

بەبارمتەکردن رەفتارێکی نایاساییە، هەشیاری مافیاگەریی لەپشتە، بەوەی دەست بۆ مافە سەرەتاییەکانی مرۆڤێک، یان گرووپێک دەبات، لە هەندێک دەستکەوت، یان ئازادییەکانی بێبەشی دەکات، لەگەڵیشیدا ناچار بە هەندێک رەفتار و بڕیاری دەکات، کە لەباری ئاساییدا نایەوێت بیکات.

بەبارمتەکردن لە دوو جەمسەری ململانێکار و بووەک (کەس، یان کەسانێک)ی بەبارمتەکراو پێکدێت. زۆرجاران کەسانی بەبارمتەکراو هیچ کەمتەرخەمییەک و بێیاساییەکیان نەکردووە، هیچ پێوەندییەکی راستەوخۆیان بە ململانێکەوە نییە، بەڵکوو تەنها کەسانی نزیک لە یەکێک لە جەمسەرەکانی ململانێکەن.

دیاردەی بەبارمتەکردن لە زۆربەی کۆمەڵگاکانی گێتیدا، لە کایەکانی رامیاری، شەڤاریدا، ئیداریی، ئابووری و کۆمەڵایەتی، بەئاست و جۆری جیاواز هەیە.

ئەگەر دیاردەی بەبارمتەکردن لە کۆمەڵگاکانی گێتیدا بەسەر تاک، یان گرووپێکی بچووک بەرجەستە بکرێت، ئەوا لە کوردستاندا لەپاڵ ئەوجۆرە بەبارمتەکردنە، بەبارمتەکردنێکی دیکە بوونی هەیە، ئەویش زۆرینەی ئەندامانی کۆمەڵگا یە. بە لەبەرچاوگرتن و دەرهێنانی چەند توێژێکی دیارکراو، دەشێت بڵێین کە لە کوردستاندا بەبارمتەکردنی کۆمەڵگا لەئارادایە.

لە کوردستاندا جەمسەرەکانی بەبارمتەکردن چیتر دوو نین، بەڵکو زیاترن، بەڵام دەشێت بەسەر دوو تەوەری ناوەخۆ و دەرەوە پۆلین بکرێن. ناوەخۆ بریتییە لە قەلەمڕەوی (یەکێتی) و (پارتی) بەجیا،

دەرەوە بریتییە لە حکومەتی عێراقی (کە هەمیشە بە داردەستی ئیران ناوزەدی دەکەم)، لەگەڵ وڵاتانی وەک ئەمریکا، بەریتانیا، فەڕەنسا و..تاد. جەمسەرەکانی بەبارمتەکردنی کۆمەڵگای کوردستانی هەرچەند بن، لەوەدا یەکدەگرنەوە کە هەموویان سەر بەتوێژی سیاسەتکارانن، ئەو توێژەی خۆیاڵپلاوانە خۆیان بەهۆشیارتر و زۆرزانتر لە خەڵک دەزانن، خۆیان بە سەروەر و خەڵکیش بە پاریا دەبینن.

دیاردەی بەبارمتەکردن لە زەمەنی دەسەڵاتداریی رژێمی بەعس و لە ململانێ لەگەڵ سەرکردایەتی شۆڕشدا لە ژێر رووداودا بەرجەستە دەکرێت. لەوبارەیەوە مێژوونووسان و شۆڕشگیران بە نموونە دەتوانن تیشک بخەنە سەر دەیان رووداو، بەڵام دوای رووخانی بەعس و سەرهەڵدانی دەسەڵاتی شیعەکان، قەبارەی ئەو دیاردەیە گەورەتر بوو، بەتایبەتی لە ٢٠١٤ لەگەڵ بڕینی قووتی خەڵکی کوردستان بە مەبەستی چۆکدادان بە دەسەڵاتی هەرێمی کوردستان، لە بەرانبەر هەندێک پرسی ستراتیژی و گرینگ.
راستە رژێمی بەعس قووتی خەڵکی نەدەبری، بەڵام مرۆقی دەکردە بارمتە، تا نزیکەکانی دەستگیر بکات و لەناویان ببات، کەچی دەسەڵاتدارانی شیعەی ئێستا لە دزی دەسەڵاتداران و خەڵکی سەربەخۆخوازیی کوردستان، دەست بە چەکێکی زۆر نامرۆقانە دەبەن، ئەویش بەبارمتەکردنی کۆمەڵگای کوردستانییە، لەپێناو خۆبەدەستەوەدان و قبوولکردنی بندەستی و دانان بەگەورەیی و سەروەریی دەسەڵاتی شیعە بەسەر کوردستان. بەمانایەکی دیکە لەپێناو دانان بەسەنتەری ئەوان و پەراوێزی ئەمە، ئەمەش لە میانەی بڕینی قووت و بژێوی ژیانیان. ئەوەی لەنێوان ئەو دوو رەفتارەی بەعس و دەسەڵاتی شیعی هاوبەشە، بریتییە لە هزری دژە کوردستانی بوون.
دەسەڵاتی شیعە لە عێراقدا تێکەڵەیەکە لە درێژکراوەی ئەخلاقی رەگەزپەرستی بەعس و هزری دوژمنکاریی دەسەڵاتی ئیران دژ بەخەڵکی کوردستان. لەهەر شوێنێکدا کوردێک، یان بزووتنەوەیەکی کوردایەتی سەرهەڵبدات، شیعەی عێراق ئامادەی یارمەتیدانی دوژمنی کوردانە. بینیمان بەمەبەستی یارمەتیدانی ئێران چۆن هەزیان بە لەناوبردنی خۆپیشاندەرانی رۆژهەڵاتی کوردستان دەنارد.
حکومەتی عێراق بەراوێژکاریی ئێران خەریکی زەلیلکردنی کۆمەڵگای کوردستانییە، بەوەی کۆمەڵگای کوردستانیان کردووتە بارمتە، بە سەپاندنی مەرجەکانیان بەسەر پارتی و سەربەخۆخوازان، نەک یەکێتی، چونکە یەکێتی لە خەندەقی حکومەتی عێراقدایە. بەدڵنیاییەوە ئەگەر یەکێتی نەبێت، دەسەڵاتی شیعەی عێراق ئەوەندە بەهێز نین ئەو رەفتارە بکەن.

حکومەتی عێراقی لەو پرسەدا مافیائاسا لە دژی کوردستانیان ڕەفتار دەکات، بەڵام پۆلیتیلێگەکان دەبێت لەخۆیان بپرسن: چۆن دەبێت حکومەت وەکو مافیا هەڵسوکەوت بکات؟ حکومەت دامەزراوەیە، بەیاسا ڕەفتار دەکات. فیلەسەفیی حکومەتداریی بریتییە لە خزمەتکردن، سەپاندنی جێگیری، پاراستنی کەرامەت و بەرژەوەندیی هاوڵاتیان، نەوەکو ئیهانەکردن و بەبارمتەکردنیان، چونکە دەسەڵاتدارنی بەدەنگی هاوڵاتیان لەو پێگەیەدان. بەو ڕەفتارانە، شیعەی عێراق سەلماندوویەتی، کە لە ئەگەر هەبوونی دەسەڵاتدا، زۆر لە ڕژێمی بەعس توندوتیژتر دوژمنکارانەترە لە بەرانبەر کوردستانیان.

بێگومان ئەمریکا، بەریتانیا و فەڕەنساش دەستییان لەو ڕەوشەدا هەیە، ئەوەش دەبەستنەوە بەریفراندەم. ئەوان دەخوازن خەڵکی کوردستان لەلایەنی ئابوورییەوە ڕەوشی خراپ بێت، کە ئەمە کاریگەری لە کۆی ڕەهەندەکانی ژیانی سۆسیۆکولتووری دەکات. ئامانجیش بریتییە لە دوورخستنەوەی کوردستانیان لە بیری سەربەخۆخوازیی. ئەمە هۆکارێک بۆ دژبوونی ئەو وڵاتانە بە مافی هەڵبژاردنی چارەنووسی کوردستانیان شک نابەین. بۆچی لای ئەمریکییەک، بەریتانییەک و فەڕەنسییەک، عەرەب لە کوردستانیان گرنگترە؟

هەرچەندە دەڵێن کوردستانی بەهێزیان دەوێت، بەڵام ئەو قسەیە فریودەرە. ئەوان بەو قسەیە ماسکێک دەپۆشن کە تەنها سیاسەتکاریی کورتبین دەتوانێت باوەڕی پێبکات. پرسەکەش بریتییە لە دژبوونیان لە گۆڕینی نەخشەی جیۆپۆلیتیکی ئەو ناوچەیە، چونکە ئیدارەی سیستەمی جیهانی دەکەن و جێگیریی ئەو سیستەمەیان لەلادا مەبەستە.

دیاردەی بەبارمتەکردنی کۆمەڵگای کوردستان، فاکتەری یارمەتیدەری ناوخۆیشی هەیە، کە بریتین لە ڕەفتارەکانی یەکێتی و پارتی.

یەکێتی نیشتمانی لەلایەک خەڵکی سلێمانی و دەڤەری ژێر قەڵەمڕەوی خۆی بەبارمتەکردووە، کە بەشێکن لە هاوڵاتیانی هەرێمی کوردستان، لە دژی حکومەتی هەرێم بەکاریان دەهێنێت، ئەمەش لەمیانەی ئەو چەکدار، میدیاکار و دادوەرانەی کە بەپارەی دزراو دروستیکردوون. هێزی یەکێتی لەهێزی پارەی دزراو دایە. لەلایەکی دیکەش تەواوی خەڵکی کوردستانی بەبارمتەکردووە، بەوەی ڕێگا لە بەهێزبوونی کوردستان دەگرێت بۆ بڕیاری سەربەخۆخوازانە. یەکێتی بەشێکە لە شکاندن و لاوازکردنی کوردستان. زۆربەی گورچکبڕی ١٦ ئەکتۆبەر بەرچاوترین نموونەی لاوازکردنی کوردستانە. ئەگەر خەڵک بیانەوێت سەربەخۆبن و لە ژێر دەسەڵاتی شیعەی عێراقدا قوورتاریان بێت، وەک ئەوەی لە ریفراندۆمدا تێبینیمان کرد، ئەوا هێشتا یەکێتی لەناگەڕێ ئەوە رووبدات. هەر بۆیە کۆمەڵگای کوردستان بارمتەی خیانەتەکانی یەکێتییە.

خاڵێکی دیکەی نەرێنی لەو بەبارمتەکردنەی کۆمەڵگای کوردستانی بریتییە لە پارتی و هەڵسوکەوتەکانی بەشێک لە بەرپرسەکانی. پارتی لەلایەک ناتوانێت خۆی و کوردستان بەهێز بکات، ناتوانێت بە تەواوی خەڵک لەخۆی کۆبکاتەوە، باوەڕیان پێبێنێت کە دوونیابینی و سیاسەتی ئەو راستتر و نیشتیمانپەروەرانەترە لەوانی دیکە، چونکە ئەوانی دیکە لەبواری راگەیاندندا زۆر لە پارتی بەهێزترن. ئەوان ماوە ماوە لەوڵاتی ئیران خوولیان بۆ دەکرێتەوە، بە مەبەستی بێبەهاکردنی کوردستان و سیمبوولەکان و پرسە رەواکەی، بە شووشتنەوەی مێشکی گەنجان و برەودان بە تیرۆری هزری لە دژی سەربەخۆخوازان.
لەلایەکی دیکەدا دەردە گەورەکە بریتییە لە گەندەڵی و چاوچنۆکی هەندێک لە بەرپرسانی پارتی بە بازرگانیکردن و پارەکۆکردنەوە. لەپاڵ خیانەت، ڤیرۆسی شێرپەنجەی جەستەی کوردستان بریتییە لە گەندەڵی و بێدادی، لەمەشدا هەندێک لە بەرپرسانی پارتی بەشی شێریان بەردەکەوێت. گەندەڵی هۆکارێکی گرنگی لەناوبردنی هەستی کۆیی و پێکبەستنی هاوڵاتیانە بەیەکتر و بەکوردستان. لەوکاتەی یەکێتی بەخیانەت (بێگومان گەندەڵی و دزیش) بەندیواری خەڵکی کوردستان لاواز دەکات، ئەوا هەندێک لە بەرپرسانی پارتی بە گەندەڵی لەو پرسەدا بەشدارن.
ئەگەر پارتی دەخوازێت بەهێز بێت، دەبێت دەستی ئەو گەندەڵانانە ببڕێت کە پارتی و پۆستە ئیدارییەکان بۆ بەرژەوەندی تایبەت بەکاردەهێنن. ئەو گەندەڵانانە خەڵک هەم لە پارتی و هەمیش لە نیشتیمانپەروەری دووردەخەنەوە.
پارتی نە ئەوەندە لاوازە هەموو داخوازییەکانی دەسەڵاتدارنی شیعەی عێراق قبووڵ بکات، نە ئەوەندەش بەهێزە بەیەکجاری لێیان جیابێتەوە و سەربەخۆیی رابگەیەنێت، ئەوەش خەڵکی لە مەڵۆق راگرتووە.
پرسیاری رژد لەو پرسەدا، پەیوەستە بە رۆڵی رۆشنبیرانی کوردستان. ئایا ئەو توێژە گرینگە چ رۆڵێک دەگێرێت لە دروستکردن، یان لەناوبردنی دیاردەی بەبارمتەکردنی کۆمەڵگای کوردستانی؟ هەر شتێک لە کۆمەڵگادا رووبدات، جا هەر کۆمەڵگایەک بێت، ئەوا رۆشنبیرەکانی لێی بەرپرسن، بەو پێیەی ئەوان هزر بەرهەمدەهێنن، کە بزوێنەری ستایلی ژیانی کۆمەڵگا و دیاردە سۆسیۆکولتوورییەکانیەتی. رۆشنبیرانی کوردستان لە ئاست ئەو پرسەدا زۆر کەمتەرخەمن. ئەوان بەشدارن لە دروستکردنی جاش و ناپاک بە نیشتیمان، لە دروستکردنی گەندەڵ و دز و بەهەدەرچوونی سامانی کوردستان، ئەوان بەرپرسن لە سەرهەڵدان و بەردەوامبوونی دیاردەکانی نادادپەروەیی و بێیاسایی و..تاد. رۆشنبیران بەرپرسن لە زەلیلبوون و ئیهانەکردنی تاکی کورد

لەلایەن سیاسەتکارانی ناوخۆ و دوژمنانی دەرەوە. ڕۆشنبیری ڕاستەقینە نابێت ڕێگا بدات کۆمەڵگا لەلایەن توێژێکی سیاسییەوە بەبارمتە بکرێت. دەبێت لەپاڵ دامەزراوە مەعریفییەکان، بەشداری چالاک بکات لە بەرزکردنەوەی ئاستی هۆشیاریی سۆسیۆپۆلیتیکی هاوڵاتیان، تاوەکو هیچ سیاسەتکارێک ئازایەتی ئەوەی نەبێت کۆمەڵگا بەبارمتە بکات. لەئەگەری بەهێزبوونی ئاستی هۆشیاری ئەندامانی کۆمەڵگا بەبارمتەکردن، گەندەڵی، خیانەت و..تاد، دیاردەیەکی قبووڵکراو نابێت لە کۆمەڵگادا، بەڵام کێشەی ڕۆشنبیری ئێمە، کێشەی کەسییە (ڕێژەییە، بەڵام زۆرینەیە)، نەک نیشتیمان. وەرگرتنی بڕێک پارە، مووچەیەکی ژێربەژێر، پارچەیەک زەوی و ئۆتۆمبێلێک بەسە، تا بێدەنگی هەڵبژێرێت لە ئاست کۆی ئەو دیاردە نەرێنییانەی لە کۆمەڵگادا هەیە. ڕۆشنبیرانێک هەن حەوجەی سڵاوێکی کوڕێکی بەرپرسێکی دزی وڵاتن. هەیانە تائێستا واسیتە دەکات تا دیدارێک لەگەڵ ناپاکێک، گەندەڵێک، دزێک، پیاوکوژێک بکات و وێنەیەکی لەگەڵ بگرێت. کە ڕۆشنبیر خۆی ئەوەندە بچووک بکاتەوە، سیاسەتکاریش خۆی لێدەگۆڕێت، ئیدی پێی وایە کە بەکردەیی ئەو کەسێکی گرینگە لە کۆمەڵگادا.

بەرەنجام: کۆمەڵگای کوردستانی بەهۆی ئەو ڕەوشە ئابووری و سۆسیۆپۆلیتیکییەی تێیکەوتووە، بەبارمتەکراوە. قووتی ئەندامانی زەوتکراوە و یاری بەهەست و ژیانی دەکرێت. زەرەرمەندەکان بریتین لە کۆمەڵگای کوردستانی، کەمتەرخەمەکانیش تەنیا سیاسەتکارانن، ناوخۆ و دەرەوە پێکەوە.

د. زیرەک عەبدوڵا - ئەڵمانیا

ماچەکەی هەرمەسە.. عومەر ئەحمەد عەزیز

ماچ لە مێژوودا:

ڤۆن برایت ئەنسرۆپۆلۆژیست لە زانکۆی تکساس لە لێکۆڵینەوەکانیدا دەڵێت یەکەم ماچ وەکو دیکۆمێنت مابێتەوە لە داستانێکی ڤیدای

سانسکریتی ، کە نزیکەی 1500 ساڵ پێش زاین تۆمارکراوە، دواتریش لە ئەدەبیاتی هندییەکاندا بەتایبەت داستانی مەهاباراتا، کە لەسەدەی چواری زایینیدا نوسراوەتەوە، باس لە ماچکردن دەکات وەکو ئاکتێکی ئیرۆتیکیی، هەشە ئەڵێن یەکەم ماچ وەکو هەموو مێژووی مرۆڤایەتی ڕیشەکەی ئەگەڕێتەوە بۆ میسۆپۆتامیا و شارستانییەتی سۆمەرییەکان، پاشان چەند دەقێک بە زمانی سامیی لە ئەکەدییەکانەوە ماوتەوە کە ئاماژەی تەواون بە ماچی سێکسیی، بەڵام خۆ ناکرێت مێژووی ماچ هەموو بخرێتەڕوو ئەوەی هەیە گرنگترین ماچەکان کە کاریگەرییان هەبووە لە مێژوودا ئەمەش بەپێی پێڕستە جیاوازەکان کە بە کاریگەرترین،ماچەکان کراون و بەچونی نوسەرەکان دەگۆڕێت، بەڵام هەندێک ڕوداوی ماچ هەیە تا ڕادەیەکی زۆر کۆدەنگیی لەسەر کە ڕوداوی گەورەن لە مێژووی مرۆڤایەتیدا، بۆ نمونە ماچەکەی یەهودا لە ئینجیلی مەتا ئاماژەی پێدراوە، یەهودا ماچی عیسای کرد، بۆ ئەوەی سەربازەکان بیناسنەوە و دواتر دەستگیریی بکەن و بیکوژن، لە مێژوودا ئەم ماچە یەکێکە لە بەناوبانگترین ماچەکان ئەمەش دەرخەری ئەو ڕاستییە ماچ تەنها بە ئاماژەی ئیرۆتیکیی و سێکسیی نییە، بەڵکو چەندین جۆری ماچ هەیە کە دەربڕیی هەستی جیاوازن، تەنانەت ماچ هەیە دوژمنکارانەیەو سەرلەبەری مێژوو دەگۆڕێت.

ماچەکەی هێرمۆسۆ

بەو ناونیشانەدا وا دەردەکەوێت باس لە ئەفسانەیەکی کۆنی سۆمەریی یان میسریی و گریکییەکان ئەکەین بەڵام ئەمجارەیان ماچێک لە سەردەمی مۆدێرنەدا هاوشێوەی ئەو ماچانەی مێژوو دەبێتە ڕوداوو، کە چیرۆکەکەی بەمجۆرەیە:

لە چەند ڕۆژی ڕابردودا سەرۆکی یەکێتی تۆپی پێی ئیسپانیا لەیاری کۆتایی مۆندیالی ئافرەتان لە ئوسترالیا، کە لەنێوان ئیسپانیا و ئینگلیزدا بوو، دوای بردنەوەیان بەئەنجامی یەک گۆڵی بە بەرانبەر ڕۆبیالسی سەرۆکی یەکێتی تۆپی پێی ئیسپانیا لەخۆشی بردنەوەکە، چەند یاریزانێکی لەباوەش گرت و یەکێک لەو یاریزانانەی ماچکرد، کە دەنگدانەوەی زۆری هەبوو، ڕوبیالس خۆی دەڵێت وەکو کچی خۆم ماچمکردووە، وەکو دەوترێت هێرمۆسۆی یاریزانیش ناڕازیی بووە لەو شێوازی ماچکردنە، ئەم ماچە بوو بە ڕوداوێکی جیهانیی و چەندین ڕاپۆرتی لە ڕۆنامەجیهانییەکاندا لەسەر نوسراوە، ڕوداوەکە هەڵگریی چەند ئاماژەیەکە لەم بابەتە بەکورتیی لەسەر هەندێک لەو ئاماژانە دەوەستین:

یەکەم: ئەوەی، کە باسدەکرێت لەبارەی نەمانی جیاوازی تەواوی ڕەگەزیی لەنێوان نێر و مێ لە کلتوری ڕۆژئاوا، بەوجۆرە نییە و هێشتا ڕەگەزی مێ بەهەمانشێوەی ڕۆژهەڵات هەڵگریی بەشێکی زۆری ئەو ناوەڕۆکەیە، کە ئافرەت و ڕەگەزی مێ بەگشتیی هەڵگرییەتی بەدرێژایی مێژووی پیاوسالاریی و ئەم دۆخە تێنەپەڕیوە، هەر خودی نامۆزایەتییەکان ئاماژەن بەوەی ئەم دوو ڕەگەزە یەکسان نیین و خاوەن هەمان ئەرک و ماف و تایبەتمەندی نین، ئەگینا بۆچی ئەو هەموو نامۆزایەتییە، با بڵێین شێوازی ماچکردنەکە نائاسایی بووە، بەڵام لەکلتوری ڕۆژئاوا ماچکردنی ژن و پیاو زۆر ئاساییە و ئەگەر ڕوداوەکە بەپێچەوانەوە بوایە زۆر ئاسایی ئەبوو، واتە ئافرەتێک ماچی یاریزانێکی نێری بکردایە، بەڵێ ئەمە دەمانگەیەنێت بەو ڕاستییەی جیاوازیی ڕەگەزیی و نایەکسانیی جێندەریی لەڕۆژئاواش درێژەی هەیە.

دووەم: تا ئێستا ڕەگەزی مێ دەرباز نەکراوە لەو ڕوانینە سێکسە ڕوتەی، کە کۆمەڵگای مرۆڤایەتی هەیەتی بۆی، ئەم دیدە بریتییە لەوەی ئافرەت لە بەشێکی زۆری سیفەتی مرۆڤایەتیی دابماڵرێت و تەنها وەکو تەنێکی چێژلێوەرگیراویی سێکسیی سەیربکرێت، بەمەش بەشێکی زۆری وەزیفەی ئینسانی لە ئافرەت دەسەندرێتەوە، چیتر تۆ ناتوانی وەکو مرۆڤ مامەڵە لەگەڵ ڕەگەزی مێ بکەیت و بەردەوام دەبێت بەحەزەرەوە مامەڵەیان لەگەڵدا بکەیت، ناتوانی بەشداریی خۆشیی و ناخۆشییەکانیان بکەیت، چونکە وەکو وتمان ئەوان زیاتر وەکو بوونێکی چێژدەر و سەرچاوەی چێژ سەیردەکرێن، کە تا ئێستا مرۆڤایەتیی بە ڕۆژهەڵات ڕۆژئاواوە نەیتوانیوە ڕەگەزی مێ لەم دۆخە ڕزگار بکات و پێناسەی مرۆڤی بداتێ، وەکو چۆن ڕەگەزی نێر هەیەتی.

سێیەم: ئەوەی هەستی پێ ئەکرێت، ڕەگەزی مێ خۆشی بەشێکە لەو دیدەی کۆمەڵگا هەیەتی بەیان، ئەگینا لە وڵاتێکی پێشکەوتووی وەکو ئیسپانیا تا ڕادەیەکی زۆر ئافرەت لە زۆر کایەی ژیاندا هەمان بواری پیاوانی هەیە، کەی پێویست دەکات خۆیان ببنە بەشێک لەو دیدە پیاوسالارییەی کە کۆمەڵگا هەیەتی بەیان، کاتێک ڕۆبیالس دەڵێت من وەکو کچی خۆم هێرمۆسۆم ماچکردووە دەبوایە یاریزانانی ئیسپانیا ڕازیبونایە و نەکەوتنایە ژێر کاریگەریی میدیا و ڕای گشتیی، بەم کارەیان خۆیان درێژە بەو دیدە دەدەن، کە ڕەگەزی مێ وەکو بڤە و تابوو سەیردەکات و کەمتر حسابی مرۆڤی بۆدەکات بەدەر لە ڕوانینە ڕەگەزییەکەی، واتە ئەمەوێت بڵێم ئەگەر ڕاهێنەرێکی ئافرەت ماچی

یاریزانێکی پیاوی بکردایە ئەو کاریگەرییە نەرێنیانەی نەدەبوو، لەمەشدا وەکو وتمان ڕەگەزی مێ خۆی بەشێکە لەو جیاوازییە ڕەگەزییەی کە کۆمەڵگا دروستی کردووە.

چوارەم : ئەوەی جێی سەرنجە لە ڕۆژئاوا ڕۆژانە هەزاران و سەدان هەزار ئافرەتی خوای 18 ساڵ دەستدرێژی ئەکرێتەسەر، وڵا تێک نییە بەدەیان و سەدان خانەی لەشفرۆشی ڕێگەپێداراوی تێدا نەبێت، لە هەموو بارێکیدا ئافرەت قوربانییە جا دەستدرێژیکردنەسەر بێت، یان لە یانەیەکی شەوانەدا ئیشبکات یان هەر شێوازێکی تر، ئەم هەمووی بە بەرچاوی وڵاتانی پێشکەوتو لەڕوی هەواڵگیریی و ئاسایشەوە ڕودەدەن و لێی بێدەنگن، یان ئەگەر پرسەکە وەکو پرسێکی گڵۆباڵ سەیربکەین، ئەو هەموو ڕێکخراوەی کە بۆ بەرگیریی لە مافی ئافرەت دروستکراون و ساڵانە بەدەیان ملیار دۆلاریان بۆ خەرجدەکرێت، ئەو هەموو میدیا و ڕۆژنامە و پێگە ئەلیکترۆنیانە، کە دەکەوینە گومانی ئەوەی وا دەردەکەوێت تەنها پیشک□یان بەو ناوەوەیە، ئەگینا لە جەوهەردا بۆچی هیچ لەژیانی ڕەگەزی مێ نەگۆڕدرا و ل□ بەشێکی زۆری جیهاندا ئافرەت مر□قی پلەدووە تەنانەت لە هەنێک وڵاتدا هیچ مافێکی ئینسانیی نییە، بەڵام وێنەی ماچکردنی پیاوێک لە میدیا بڵاودەبێتەوە بەوجۆرە دەیکەن بەهەڵای گەورە، ئەمە ئاماژەیەکە بۆئەوەی هەرچەند یاسای نێودەوڵەتیی و ڕێکخراوی جیهانیی و یاسای تایبەت هەبێت لەبارەی مافی ئافرەتەوە، بەڵام یاساکان هەرکات بیانەوێت بەوردیی کارا د□ک□ر□نەوە و جێبەجێدەکرێن، هەرکاتیش بەپێویست نەزانرێت بێدەنگی بەرانبەر جێبەجێکردنیان هەڵدەبژرد□ر□ت، کەواتە بەگشتیی هەڵایەکە لەسەر بەرگیریی کردن نییە لە ڕەگەزی مێ بەڕای من، بەڵکو میدیا ڕا پۆرتی لەبارەوە دەکات بۆ سود و قازانجی مادیی ، ئەوانەی دژیی پرسەکەن و لەگەڵیدان دیسانەوە دەبنەوە بەبەشێک لەو سود و قازانجەی باسمانکرد، لەکاتێکدا پرسی مافی ئافرەت کە دەبوایە جەوهەری پرسەکە بێت تەنها وەکو ڕوکەش بەکاردەهێنرێت.

پێنجەم: مرۆڤایەتیی گەشتۆتە قۆناغێکی مەترسیدار ئەویش ئەوەیە، هەرچیت ویست بیکە، تەنها با نەکەویتە بەردەمی میدیا و تۆڕی کۆمەڵایەتیی، کەواتە قسەکە لەسەر ئەوە نییە ویستێک هەبێت لەلایەن حوکومەتی ئیسپانیا و میدیای ئەو وڵاتەو جیهان بەگشتیی بۆ گەڕانەوەی بەهای بۆ ڕەگەزی مێ و پاراستنی مافیان، بەڵکو لەژێر فشاری میدیا و ڕای گشتیی و کۆمەڵگادا کەیسەکە بەوجۆرە داکۆکی لێدەکرێت، ئەگینا گومان ئەکەم بەشێکی زۆری ئەوانەی داکۆکی لەم

کەیسە ئەکەن لە کاربەدەستانی ئیسپانیا و تەنانەت ڕۆژنامەنوسەکان خۆیان بە فعلی دەستدرێژیان نەکردبێتە سەر ئافرەت، لەروە ئەو پرسیارە دروستدەبێت ئەو هەموو دەستدرێژییەی دەکرێتە سەر ئافرەت، ئەو هەموو بازرگانیی کردنەی بە ئافرەتەوە دەکرێت بۆچی جیهان لەی بێدەنگە؟ بۆچی میدیا نایکاتە مانشێتی سەرەکیی خۆی؟ بۆچی سەرۆک و وەزیریی وڵاتان بەم شێوەیە نایەنە سەرخەت بۆی؟

شەشەم: دنیای ئەمڕۆ وەکو دەوترێت لەلایەن میدیاوە بەڕێوەدەبرێت، زانیارییەکانمان، سەرچاوەی ئاگاییمان، مەعریفەمان لەسەر بنەمای ئەو زانیاریيانە بنیاتدەنرێن کە لە میدیاوە وەریاندەگرین، میدیا و سۆشیال میدیا ڕۆڵێکی خراپ دەگێڕن لە کۆمەڵگەی مرۆڤایەتیدا، میدیاش وەکو دەسەڵاتی چوارەم لەو پێناسەیە دەرچووە، کە بۆی کراوە و بەحساب بریتییە لە دەسەڵاتی چوارەم و لەجەوهەردا کارەکەیان پیرۆزە و بریتییە لە گواستنەوە هەواڵ و زانیاریی و شیکردنەوەیان بە کۆمەڵگا بۆئەوەی کۆمەڵگا ئاگاداری هەواڵ و زانیاریی بێت و ببنە پردی نێوان کۆمەڵگا و دەسەڵات، بەڵکو میدیا بەدوای دروستکردن و زەقکردنەوەی ڕوداوگەلێکەوەن، کە تەشویقی تیا بێت و وروژێنەر بێتو سەرنجی کۆمەڵگا ڕاکێشێت، جا لەم کارەدا کە دەبێتە قوربانیی، یان ئایا تا چی ڕادەیەک کارێکی ئەخلاقییە و پاراستنی ئتییک و مۆڕاڵیی کاری میدیاییە ئەو گرنگ نییە، چونکە لە بنەڕەتدا دەزگامیدیاییەکان، یان خۆیان کۆمپانیان، یان کار بۆ کۆمپانیایەکی بازرگانیی دەکەن، یان سەر بە لایەنێکی سیاسیی و گروپێکی دینیی و سیاسیین بە میزاج و بەرژەوەندییەکانی فۆکەس دەخەنەسەر هەواڵێک و نەشیانەوێت گرنگی بە هەواڵێک نادەن چەندیش گرنگ بێت.

عومەر ئەحمەد عەزیز
مامۆستا لە زانکۆی گەرمیان

-___________

سەیری ئەم دو سایتەم کردووە لە نوسینی بابەتەکە:

1) https://www.scientificamerican.com/article/the-first-kiss-in-recorded-history-dates-backnearly-5-000-years/

2) https://www.history.com/news/kisses-religion-film-tv-valentines

گەورەترین دزی لە مێژوودا.. عوسمانی حاجی مارف

ئۆپەراسیۆنێکی دزی و تاڵانی بەرفراوان کە لە عێراق لەلایەن هێزە سیاسییەکان و هێزە میلیشیا دڵسۆزەکانی ئێرانەوە ئەنجامدراوە، سەرەڕای ئاشکراکردنی زۆرێک لە وردەکارییەکانی ئەو دزییە کە ڕای گشتی تووشی شۆک کرد، تۆمەتباری سەرەکی لەم دزییەدا سەرەڕای دانپێدانانەکەی ئازاد کرا، ئەو دزییەی کە پێی دەوترێت "گەورەترین دزی لە مێژوودا".
تۆمەتباری سەرەکی، کەسێکە بەناوی نور زوهێر کە پاڵەوانی ئەم داستانەی "دزی سەدەیە"، لەکاتی دەستگیرکردنیدا تەمەنی ٤١ ساڵ بوو، وێنای دەکەن بە پابلۆ ئیسکۆبار پادشای کۆکاین لە کۆڵۆمبیا، کە زوهێر بەخۆی لە بەسراوە هاتۆتە بەغدا لە پەیوەندی بە سەرکردەی حزبە شیعەکان و دەسەڵاتدارنی حکومەتی عێراقەوە ئەم تاوانی دزییەی ئەنجامداوە.

بەپێی ڕاپۆرتێکی ماڵپەڕی بەریتانی "میدل ئیست ئای" ئەو ئۆپەراسیۆنەی دزی و تاڵانکردنە کە ناوی "دزی سەدە"ی لێنراوە، ئەو پارە دانراوانەی باجیان کردۆتە ئامانج، کە کۆمپانیا نەوتییەکان دەیدەن بە کۆمیسیۆنی گشتی باج لە عێراقدا، کە بەشداربووان لەم دزییەدا بەرپرسانی باڵا و سەرکردەی حزبەکان و سیاسەتمەداران لەخۆ دەگرێت.
بەپێی ڕاپۆرتی ڕۆژنامەی ئیکۆنۆمیست، ئەو بڕە پارەیە لەلایەن بەرپرسانەوە لە خەزێنەی گشتیدا دیار نەماوە ، ٣٠٠ ملیار دۆلار زیاتری تێپەڕاندووە.
هەرچەندە بڵێین خەڵکی عێراق بە گەندەڵی ڕاهاتوون، بەڵام قەبارەی ئەم دزییە تەواو تووشی سەرسامی و شۆکی کردون. خەڵکی ڕاهاتوون بە فەزیحەی گەندەڵی، بەڵام قەبارە و ئاستی ئەم گەندەڵی و دزییە قێزەونە لەوەدایە کە دەبێت دەست بەجێ تەواوی بەشداربوان لە حکومەتی عێراقدا بە دوای ساڵی ٢٠٠٣وە لێپرسینەوەیان لێبکرێت و جگە لە دادگایی، کەنارگیری سیاسی بەسەریاندا بسەپێنرێت.
ئاشکرایە هیچ کام لە سوودمەندە ڕاستەقینەکانی دزییەکە، هەرکەسێک بوون، هەرگیز ڕووبەڕووی دادپەروەری نابنەوە. ئەو تاوانبارییەی کە

هەموو نوخبەی سیاسی پەیڕەوە چەسپاوە، بەو مانایەی کە لەپرسینەوەیەکی سەرزارەکی و ئاست نزم و کەم هەیە. هەرچەندە نووسینگەی ئەلسودانی پێداگری دەکات کە بە توندی بەدوای لێکۆڵینەوەکاندا دەچێت، بەڵام لە دوای کۆنگرەی ڕۆژنامەوانییەکەی ساڵی ڕابردووەوە کۆمەڵێک ڕاگەیاندنی سەبارەت بەو دۆسێیە کردووە، ئیتر بێدەنگی لێکراوە.
لەشکرکێشی ئەمریکا لە ساڵی ٢٠٠٣ و کاردانەوەی کارەساتبارەکانی کە بەدوایدا هات، بووە هۆی داڕمانی نزیکەی تەواوی ژێرخانی بنەڕەتی ئابوری عێراق، بە ڕێگاوبان و ئاو و کارەبا و خزمەتگوزاری.. بە هەموو جۆرەکانییەوە، بەدوای ئەو داڕمانە، کردنەوەی دەرگای گەندەڵی جەردەیی و تاڵانی بووە یەکێک لە تاوانە سەرەکییەکانی هێزە میلیشیا ئیسلامی و تائیفی و قەومییەکان. ئەمریکا، سیستەمی پشکی تائیفی گەندەڵی دروست کرد و کۆماری ئیسلامی ئیران لە دەستکەوتەکانی ئەو تاڵانییە هاوبەش بوو.

دوای ڕووخانی سەدام، ئەم گرووپانە سەرچاوەکانی سەروەت و سامانی وڵاتیان تاڵان کرد. سەرەک پارتەکان کە بەشێکی زۆریان سەر بە میلیشیاکان بوون، وەزارەتە قازانجدارەکانیان لە نێوان خۆیاندا دابەش دەکرد.
ئەلسودانی کە ئێستا پۆستی سەرەک وەزیرانی عێراقی بەدەستەوەیە، لە بەیاننامەی حکومەتەکەیدا بە پەرلەمانی عێراق ئەوەی ڕاگەیاند، کە بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی بە ڕاگرتنی بەهەدەردانی سەروەت و سامانی عێراق، ئامانجی سەرەکییەتی لەم قۆناغەدا.
ئەوەی شایانی باسە لە دامەزراندنی هەر حکومەتێکی نوێ لە عێراقدا، سەرەک وەزیرەکان هەمان بانگەوازیان کردوە، کە هەنگاو و ڕێوشوێن دەنێن بۆ پێکهێنانی کۆمیسیۆنێک یان لیژنەیەکی باڵا بۆ بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی لەبەرامبەر ئەو کەس و لایەنانەی کە خەریکن لە دامودەزگاکانی دەوڵەت دەخۆن، لەو بارەیەوە هیچ شتێک نەکراوەو سەدانیش لەوان زیاتری پێناکرێت.لەماوەی ڕابردوودا حکومەتی عێراق فەرمانی دەستگیرکردنی نێودەوڵەتی دەرکرد کە ژمارەیەک بەرپرسی پێشووی تێدابوو کە لەدەرەوەی عێراق نیشتەجێبوون، لەچوارچێوەی ئەوەی بە “دزی سەدە” ناسراون، کە بەهای دوو ملیار و نیو دۆلاری تێپەڕاندووە، لەگەڵ دەرهێنانی پارەی نەختینەی نایاسایی لە “سکرتاریەتی باج” دزراوە لە ماوەی ساڵانی ٢٠٢١ و ٢٠٢٢دا.

فەرمانی دەستگیرکردنەکە، بەڕێوە بەری نووسینگەی سەرۆکوەزیرانی

پێشوو، مستەفا ئەلکازمی، بەرپرسی پێشووی دەزگای هەواڵگری، ڕاید جوحی، ئەمینداری تایبەتی ئەلکازمی، ئەحمەد نەجاتی، وەزیری پێشووی دارایی، عەلی عەللاوی دەکاتە ئامانج، هەروەها مەشرەق عەبباس ڕاوێژکاری پێشووی ڕاگەیاندنی ئەلکازمی دەگرێتەوە. ئاماژە بەوەش کراوە، تاوانەکە زۆرە، ژمارەی گومانلێکراوەکانی تێیدا لە ٤٨ تۆمەتبار تێدەپەڕێت، دیارترینیان بازرگانێکی عێراقییە بە ناوی "نوور زوهەیر"، کە لەوکاتەوە نزیکەی ٢٩٢ ملیۆن دۆلاری وەک پارەی دزراو گێڕاوەتەوە بۆ خەزێنەی دەوڵەت و لە مانگی نۆڤەمبەری ساڵی ڕابردوودا بە کەفالەت ئازاد کرا.

سەرەکی دەستەی دەستپاکی، دادوەر حەیدەر حەنون، هەنگاوێکی بۆ ڕێکخستنی "سیگناڵی سوور" لە "ئینتەرپۆل"ەوە لە دژی داواکراوان ڕاگەیاند، بەڵام کارو بڕیارو بەڵێنەکانی ئەلسودانی هێشتا قسەی سەر کاغەزەو ئەنجامگیرییەکانی نادیارەو گەندەڵیش بەردەوام کاری خۆی دەکات.

گوایە حکومەت هەندێک ڕێوشوێنی گرتووەتە بەر بۆ سنووردارکردنی گەندەڵی، لەوانە گەشەگیرکردنی بەشێک لەو کەسانەی بەرپرسیارن لە گەندەڵی و دادگاییکردنیان لە چوارچێوەی هەڵمەتێکدا کە لە پارێزگاکانی نەینەوا و بەسرە و ئەنبار و پارێزگاکانی دیکە دەستپێکردوە. ئەمەش ژمارەیەک سەرەکی بەشەکانی پەیوەندیدار بە خانووبەرە و باج و شتی تریشەوە لەخۆگرتبوو، بەڵام هەڵمەتەکە "دواکەوتووە" و ڕاگیراوە بە هۆکارێکی نادیار، بەڵام ئەوەی بە "دزی سەدە" ناسراوە لە عێراق و بەو پێیەی ئامارە جیاوازەکان ئاماژەی پێدەکەن، کە کۆی پارەی تالانکراو لە ٣٠٠ ملیار دۆلار تێدەپەڕێت. لەکاتێکدا ئاژانسی هەواڵی عێراقی بڵاویکردەوە، ساڵی ڕابردوو، کۆی گشتی ژمارەکە ٣٦٠ ملیار دۆلارە، لەکاتێکدا پەرلەمانتاران بە ٤٥٠ ملیار دۆلار مەزەندەیان کردووە، ئەمە بەکوێ دەگات و چۆن بەدواداچون و لێپرسینەوەی لەسەر دەکرێت، تەنها وەک پرسیارێکی بێوەڵام ماوەتەوە.

لە هەر حاڵەتێکدا کاتە حکومەتی سودانی پێکهێنرا و شەڕی دژی گەندەڵی ڕاگەیاند، بەڵام هەر زوو ئاستی زەبری دژە گەندەڵی دوای چەند هەفتەیەک یان چەند مانگێک دادەبەزێت و چارسەرەکانیش سنووردار دەکرێن، بە مەودایەکی بەرتەسک کە کاریگەری لەسەر سەرانی گەندەڵکاران نییە، بەتایبەتی لەسەر ئەوانەش کەسەر بە بەرپرسانی باڵای سیاسین لە ناو حکومەت و هێزە میلیشیاکاندا.

ئێستا حکومەتی سودانی لە حساباتی ڕووبەڕووبوونەوەی لەگەڵ گەندەڵکاراندا ڕووبەڕووی کەمێک تەحەدا بۆتەوە. هەندێک لە هێزە

باڵاکان، چەکداربن و باڵی سیاسیان لە چوارچێوەی هەماهەنگی حوکمڕانیدا هەبێت، یان حزبە سیاسییەکان، لە ڕێگەی بەرپرسانی پۆستی باڵا، بە دەستکەوتی دارایی زیاتر، نفوزی خۆیان لە دامودەزگاکانی دەوڵەتدا دەقۆزنەوە. ئاراستەکەی سۆدانیش وەک هەر هەوڵێکی پێشوتری بانگەوازی سەرۆک وەزیرانی پێشخۆی، بە بەرەنگاربونەوەی گەندەڵی وەک گەمەیەکی گاڵتەجار مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت.

لەهەمانکاتدا، کاریگەریی ئەو هێزانەی کە لە دەرەوەی چوارچێوەی دامەزراوە ئەمنیە فەرمیەکاندا کاردەکەن، بەجۆرێک لە جۆرەکان کە بەشداریان کردووە لە فراوانبوون و بڵاوبوونەوەو تێوەگلان لەم گەندەڵییەدا، دان بە سەختی ئەوەدا دەنێن کە لێپرسینەوە لە گەندەڵکارە باڵاکان لە دۆخی سیاسی ئێستای دەسەڵاتی شیعەو پەیوەستبونی ئەو هێزانە بە دەسەڵاتی ئێرانەوە، لە عێراقدا بەرەنگاری لە بەرامبەر گەندەڵییدا کارێکی ئەستەمەو کردەنی نییە، یان کۆنترۆڵکردنی پارە و موڵک و ماڵەکانیان یان شێوازەکانیان بە بەدەستهێنانیان، هیچ دەزگایەک ئۆتۆریتەی توانای لێپرسینەوەی نییە.
هەرچەندە دەستەواژەی “دزی سەدە” لە سۆشیال میدیای عێراقیدا بڵاوبووەوە، بەڵام فشارێکی ئەوتۆ نەبوەو نییە بۆ ئەوەی تاوانباران بدرێنە دادگا.
بەڵام دوای ماوەیەکی کەم، نور زوهیر بە کەفالەت بە ماوەی دوو هەفتە ئازاد کرا، ئەمەش بە یارمەتیدانی دەسەڵاتداران بووە بۆ وەرگرتنەوەی پارەی زیاتر، نووسەری ڕاپۆرتی ئیکۆنۆمیست دەڵێت: یەکێک لە یاریدەدەرەکانم پێیوتم سەرۆک وەزیران هیچ بژاردەیەکی دیکەی نییە، ئەگەر زوهێری ئازاد نەکردایە ئەلسەدانی سەری لەدەست دەدا.

هەروەها ڕوونکردنەوەیەکی دیکە بۆ بڕیاری ئازادکردنی تۆمەتباری سەرەکی دزیەکە، ئەو وێنایە ئەدات بەدەستەوە گوایە زوهێر تەنها بوکەڵەیەکەو بەکار هێنراوە.
دیارە زوهێر لە بەرزترین ئاستدا هاوکاری کراوە بۆ ئەنجامدانی ئەم دزیە گەورەیە. دوو فراکسیۆنی سەرەکی ڕکابەری لە عێراقدا (بزووتنەوەی فەتح و هاوپەیمانی کازمی) پێداگری لەسەر ئەوە دەکەن کە زوهێر پەیوەندی بە ئەویترەوە هەیە، بەڵام هیچ گومانی تیا نییە کە یاریزانانی هەردوولا پشکیان لە پرۆسەکەدا هەبێت.
نور زوهێر بانکی ئەلڕافیدەین ناچار دەکات بە خێرایی کار بکات بۆ گواستنەوەی پارەکان، ئەمەش مانای نیشاندانی نفوزی زوهێرە، لەکاتێکدا دەرکردنی پسوڵەی چەکی گەورە لە دەسەڵاتی باج، واژۆی

لانیکەم ١٢ بەرپرسی جیاوازی پێویستە زۆرجار پرۆسەکە چەند هەفتەیەکی دەویست، بەڵام زوهەیر لە بەشێکی کەمی ئەو کاتەدا ئەو کارەی ئەنجامدەداوە. بە ووتەی دوو لەو فەرمانبەرانەی لەوێ کاردەکەن، زوهەیر خۆی بە خێراترکردنی ئۆپەراسیۆنە قورسەکان، توانیویەتی کارئاسانی بکات و بەرتیل بدات و هەڕەشەش لە کارمەندانی دەسەڵاتی باج بکات.

تا ئێستا ڕوون نییە ئەو پارانە چیان بەسەر هاتووە. وا دیارە بەشێکی لە عێراق خەرج کراوە. چەندین سیاسەتمەدار و بەرپرس بە ڕۆژنامەی ئیکۆنۆمیستیان ڕاگەیاندووە سەبارەت بە کۆمەڵێک خانووبەرە کە پێیانوایە نور زوهەیر لە گەڕەکی مەنسوور کڕیویەتی، کە پێشتر لەوێ دەژیا. بەڵام زەربەی ئەو پارەیە، بەوتەی بەرپرسانی پێشووی ئەمنی، کراوە بە دۆلار و بردراوە بۆ دەرەوەی ووڵات.
بەپێی ڕاپۆرتەکی پەرلەمان، زوهەیر لە ساڵانی ٢٠٢١ و ٢٠٢٢ زیاتر لە ٢٠ گەشتی بۆ دەرەوەی وڵات ئەنجامداوە.
دوای ماوەیەکی کەم لە دەستگیرکردنی زوهەیر، کازمی لە پۆستی سەرۆک وەزیران دوورخرایەوە. ئەردوگای لایەنگری ئێران پیاوی خۆیان محەممەد ئەلسودانی بۆ سەرکردایەتیکردنی حکومەت ڕاسپارد.
دوای تێپەڕبوونی مانگێک لە دەستبەکاربوونی دەسەڵات، سودانی کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانی سازکرد و دوو کۆمەڵە پارەی لە تەنیشت خۆیەوە دانابوو کە نزیکەی ٤٠ملیار دیناری عیراقی دەبوو، گوایە بەسەرکەوتوویی ئەو بڕە پارەیە گەڕاندیەتەوە و لە زوهەیری وەرگرتووە، کە نزیکەی ١٢٥ ملیۆن دۆلار دەکات، کە لەلایەک ئەم پارەیە بڕێکی زۆر بچووکە لە بەشێکی ئەو ملیارەها دۆلارەی لە دەستچووە، لەلایەکی ترەوە سوکایەتی و شەرمەزارییە بۆ سودانی بەڵکی لەو چەشنە دەخاتە روو، لەهەمانکاتدا مانای ئەوەیە سودانیش لە هەمان لیستی گەندەڵکاراندایە.
ئەمە واقعیەتی حکومەتی عیراقی فیدراڵە بە دوای ٢٠٠٣وە کە لەڕیزبەندی ووڵاتانی هەرە گەندەڵدا ئەژمار دەکرێت، هەر جۆرە بەشدارییەک لەم حکومەتەدا لە هەر لایەنێکەوە پیادەکرابێت، بەشدارییە لە تەواوی ئەو تاوانانەی ئەنجامدەدراوە، ئەم حکومەتە دەبێت لە درێژەدان بە خرۆشانی جەماوەرییەکانی تەشرین کۆتایی پێبهێنرێت و عێراق لە بونی ئەو هیزانە پاککرێتەوە.

بۆ ئەم وتارە سود لە دوو باسی سایتی "عربي بوست" وەرگیراوە.
-360 مليار دولار وما خفي أعظم.. ما فرص حكومة السوداني في مكافحة "سرطان" الفساد في العراق؟

- مفاجأة بأكبر سرقة مصرفية بالتاريخ.. حلفاء إيران وأمريكا بالعراق تعاونوا بها حتى المحققون مشتبه بهم

بەردەوامی شۆڕش و بارودۆخی سیاسی ئێران.. وەرگێڕانی :کاوە عومەر

دیمانەی حەسەن ساڵحی لەگەڵ حەمید تەقوایی‌دا
وەرگێڕانی :کاوە عومەر
بە پشتبەستن بە چاوپێکەوتنێک لەگەڵ کەناڵ جەدید ئامادەکراوە

حەسەن ساڵحی: ئێمە لە سەروبەندی ساڵیادی شۆڕشی ژن ژیان ئازادیداین، خەڵک و حکومەتیش خۆیان بۆ ڕووبەڕووبوونەوەیەکی دیکەی نوێ ئامادە دەکەن،لەلایەکەوە خەڵک وه□سوڕاوان لە سەروبەندی دەستپێکی تازەی شەپۆلی دووهەمی شۆڕشدان ولەلایەکەی تریشەوە ڕژێم لە ترسی ئەم دۆخەدا دەستگیرکردن وزیندانی کردنی و ڕاوەدونانی چڕتر کردوو□ تەوە. لەم چاوپێکەوتنەدا دەمانەوێت باس لە کاریگەری و دەرەنجام و دەستکەوتەکانی شۆڕش تا ئێستا و هەروەها ئاسۆی داهاتوو و ڕێڕەوی ئەگەری بکەین.
حەمید تەقوایی، با سەرەتا ئەو پرسیارە بکەم کە بە لەبەرچاوگرتنی ئەوەی کە زۆرێک لە هەڵسوڕاوان ساڵڕۆژی شۆڕش بە دەرفەتێکی باش دەزانن بۆ هێرشێکی تری سەرتاسەری بۆ سەر حکومەت و سەرقاڵی خۆئامادەکردنن بۆ ساڵیادی شۆڕش لە بوارە جیاجیاکاندا، بە بۆچوونی ئێوە، تاچەندئەگەری ئەوە هەیە کە ئێمە شاهیدی شەپۆلێکی نوێ ببین لە پرۆسەی ناڕەزایەتییەکان؟
حەمید تەقوایی: خاڵی یەکەم ئەوەیە کە لە ساڵی ڕابردوودا ناڕەزایەتییەکی بەرفراوان لە دژی حکومەت بە شێوەی جۆراوجۆر ڕوویداوە. هەرچەندە لە چەند مانگی ڕابردوودا گردبوونەوە و خۆپیشاندان لەسەر شەقامەکان کەمیکردووە، بەڵام ناڕەزایەتییەکان بە شێوەی دیکە بەردەوامن. بۆیە باس لە پێشهاتێکی نوێ دەکەین لەم پڕۆسەی یەک ساڵەدا. وە ئەمەش ئەگەری زۆرە. هەموو شتێک ئاماژە

بەوە دەکات کە ئەمە شاهیدی شەپۆلێکی نوێی ناڕەزایەتی دەبین. باسەکە تەنیا لەسەر ڕۆژێک نییە، واتە ٢٥ی شەهریوەر، بەڵکو بەڕای من ساڵێکی تەواو دوای کوشتنی مەهسا، شۆڕش دەرفەت و هەلومەرجی زۆر لەبارتری دەبێت بۆ پێشکەوتن. نموونەیەک ساڵڕۆژەکانە؛ ساڵڕۆژی گیان بەختکردنی ئازیزانمان لەلایەن جەلادە دەسەڵاتدارەکانەوە. ساڵیادی کۆچی دوایی مەهسا و یادی سەرەتای ئەم پرۆسەیە و پاشان یادی نیکاکان و سارینەکان و کیانەکان و خودانوورەکان و هەموو ئەوانەی لە ساڵەی کۆتاییدا گیانیان لەدەستداوە. خەڵک ساڵڕۆژەکانیان، هەروەک ئەوەی تا ئێستا بینیومانە، کردۆتە کۆبوونەوەی ناڕەزایەتی و هێرشی زیاتر دژ بە دەسەڵاتداران. حکومەتیش لەوە دەترسێت. ئەمەش هۆکارێکە بۆ ئەوەی دەستی کردووە بە فشار و هەڕەشەکردن و دەستگیرکردنی کەسوکاری گیانبەختکردووەکان. تەنانەت هێرش دەکاتە سەر گۆڕستان و گۆڕی کوژراوەکان، سیاج لە دەوری گۆڕستانەکان دروست دەکات، کامێرا دادەنێت، کێلی گۆڕەکان تێکدەدات و هتد. جەلادەکانی دەسەڵات دەزانن کە لەگەڵ دەستپێکی ساڵی دووەمی شۆڕش، زنجیرە مەراسیمەکانی ساڵیادی گیانبەختکردوانی شۆڕشیش دەست پێدەکات و گۆڕستانەکانیش دەبنە ناوەندی گڕدانەوەی شۆڕش. وە هەموو هەوڵەکانیان بۆ ڕێگریکردنە لەم کارە.
بەڵام ئەم هەوڵانەش وەک سەرکوتەکانی تری ڕابردوو چارەسەرێکی دەردی حکومەت ناکات. خودی ئەم هەوڵانە ئەوە دەردەخات کە دەرئەنجامێکی دیکە لە ڕێگادایە. لە کۆتاییدا هەموو شتێک دەگەڕێتەوە بۆ ئیرادە و چالاکییەکانی خەڵک، ڕێکخراوەکان، بانگەوازەکان، و بەگشتی ئامادەکارییە پراکتیکییەکان کە بە قەبارەیەکی بەرفراوان لەلایەن چالاکوانانی بوارە جیاجیاکانی خەباتەوە ئەنجام دەدرێن. هەر لە بزووتنەوەی دادخوازی تا بزووتنەوەی لاوان، قوتابیان، کرێکاران، مامۆستایان، خانەنشینان، ژنان و چین و توێژە ناڕەزاییەکانی دیکەی کۆمەڵگە، ئەو ڕێکخراوانەی کە پێشینەی خەباتیان هەیە و ئەو ڕێکخراوانەی کە لە دڵی شۆڕشدا پێک هاتوون، هەموویان لە سەرتاسەری وڵاتدا خەریکن خۆیان ئامادە دەکەن بۆ بۆنەی ساڵڕۆژی شۆڕشەوە ، هەوڵ دەدەن هێرشێکی تەواو بەهێز دژ بە کۆماری ئیسلامی پێکبهێنن.
هەموو ئەمانە ئاماژەن بە ئەوەیکە ئەگەرێکی زۆر بەهێز هەیە کە شاهیدی خولێکی نوێی شۆڕشی ژن، ژیان، ئازادی بین.

حەسەن ساڵحی: بەرپرسانی حکوومەتی بانگەشەی ئەوە دەکەن کە ئەگەر بتوانن ساڵیادی کۆچی دوایی مەهسا بە هێمنی یان تەنانەت بەبێ توند بوونەوەی ناڕەزایەتییەکان تێپەڕێنن، ئەوا شۆڕشیان تێکشکاندووە.

چۆن بیر ئەکەیتەوە دەربارەی ئەمە؟

حەمید تەقوایی: حکومەت چەندین جار بانگەشەی ئەوەی کردووە کە شۆڕش کۆتایی هاتووە و هەموو شتێک لە ژێر کۆنتڕۆڵدایە و هتد. بەڵام هاش وهووشەکانیان بیرچووە و پلانە نوێ وبەهەمان ڕادە بێ هوودە.دژی “نائارامییەکان”. گیریان کردووە لەوەی کە چۆن هێرشی کۆمەڵگا و نائومێدی و نەبوونی ئاسۆی حکومەتەکەیان ل□ بەرامبەر شۆڕشێکدا کە هەڵنەستاوە، تەنانەت شرۆڤە بکەن و پاساوی بدەن و ڕونی بکەنەوە بۆ هێزە سەرکوتکەرەکانی خۆیان. لە نێوانیاندا ئەو گوتارەی کە دەڵێن شۆڕش کۆتایی هاتووە یان خەریکە تەواوی دەکەین، ئەوەندە کۆن وسواوە کە تەنانەت خودی قسەکەرەکانیش باوەڕیان پێی نییە. ئەوان زۆرلە مێژە دەیانویست و هەموو هێزەکانیان بەکارهێنا بۆ پاشکشە پێکردنی شۆڕش و بزووتنەوەی جەماوەریی خەڵک، ئێستاش دان بە بێدەسەڵاتی خۆیاندا دەنێن. بەڕای من وتنی ئەوەی ئەگەر لەم یادەدا هیچ ڕووی نەدا، شۆڕش کۆتایی هات، ئەوە زیاتر دڵخۆشکردنی خۆیانەو. ئەوان دڵنەوایی هێزە سەرکوتکەرەکانیان دەکەن کە ئەمە دوا شەڕە، خۆت ئامad□ بکە کە ئەگەر لەم دانەیەش بدەین، ناڕەزایەتییەکان کۆتاییان دێت و هەموو شتێک بەو شێوەیە دەبێت مەبەستمانە. پێموانییە تەنانەت خۆشیان باوەڕیان بەم قسانە هەبێت. ئەمەش وەک بەشێک لە پڕوپاگەندەی حکومەت سەیر بکرێت کە ئاراستەی هێزەکانی حکومەت خۆی دەکات. بۆ کۆکردنەوە، بۆ پێدانی ورە، بەۆ ئەوەی ئەو هێزە ستەمکارە لە مەیدانەکەدا بهێڵنەوە کە دەزانن بە تەواوی لەرزۆکە و لە دۆخی داڕماندایە. ئەم بانگەشانە ترس و نیگەرانی و بێدەسەڵاتی حکومەت زیاتر نیشان دەدەن هەتا □استییەک.
حەسەن ساڵحی: بەڵام ئەوە ڕاستییەکە کە لە چەند مانگی ڕابردوودا خۆپیشاندان و گردبوونەوەی ناڕەزایەتی لە ناوخۆ و دەرەوەی وڵات کەم بووەتەوە. ئایا ئەمە نیشانەی ئاسایی بوونەوەی بارودۆخی سیاسی ئێران نییە؟

حەمید تەقوایی: بەڵێ ئەمە ڕاستییەکە، بەڵام شۆڕش تەنیا بە پێوەرەکانی خۆپیشاندان و کۆبوونەوەی سەر شەقامەکان هەڵناسەنگێندرێت. ناڕەزایەتی و خۆپیشاندان بێگومان فاکتەرێکی گرنگە کە وەک گوتمان ئێمە بەو ئاراستەیە دەڕۆین کە ئەم فۆرمەی خەبات دەرئەنجامێکی تری دەبێت، بەڵام ئەگەر ڕوونەداش شۆڕش لە بوارە جیاجیاکاندا بەردەوام دەبێت. ئه مڕۆ وه ک نموونه مه سه له ی حیجاب و بێ حیجابی یه کێکه له و بواره گرنگانه ی که خه ڵک له سەر ئاستی سەرتاسەری ه□□رش ده کەنە سه ری. لە لایەکی دیکەوە

دەبینین کە مانگرتن و ناڕەزایەتی کرێکاری لە کەرتە جیاجیاکان بە تایبەت لە کەرتی نەوتدا بەردەوامە. کۆبوونەوەی خانەنشینان بەردەوامە، دروشم نوسینەکان بەردەوامن، ئەمە شاهیدی ئاهەنگگێڕانی سەر شەقامەکان بووین تەنانەت لە مانگی موحەڕەمیشدا، شاهیدی ئەوە بووین کە خەڵک چۆن پیرۆزی و تابو ئیسلامییەکانیان ، لە دۆخێکدا کە حکومەت پێیوابوو دەتوانێت بۆ بەرژەوەندی خۆی سودی لێوەر بگرێت، شکاند و بناغە ئایدیۆلۆجییەکەی حکومەتیان هەژاند. بۆ یەکەمین جار لە کۆماری ئیسلامیدا، لە مانگی موحەڕەمدا، خەڵک بە جلی سپی و ژنانی بێ بێ حیجاب هاتنە سەر شەقامەکان و تەنانەت ماتەمینیش گۆڕا بە دروشمی ناڕەزایەتی دژ بە حکومەت. هەموو ئەمانە ئەوە دەردەخەن کە کۆمەڵگە لە جۆش و خرۆشدایە، بە بێدەنگی دانەنیشتووە و بەردەوام مەیدانی شەڕی نوێ لە بەردەم حکومەتدا دەکاتەوە.
لە لایەکی تریشەوە ئەوە سەری تاکتیکەکانی حکومەت بکەن، هەموو هەوڵەکانیان بێ بە ئەوەی کە بەر بە ئەم جوڵانەوەیە بگرن. نە حکومەت و نە کۆمەڵگە دۆخێکی ئاساییان نییە. ئەمە لە دۆخێکداین خەڵک دەیانەوێت ئەرکی کۆتایی لەگەڵ حکومەت یەکلایی بکەنەوە، دەیانەوێت حکومەت بهێننە خوارەوە. واتە لە دۆخێکی شۆڕشگێڕانە و قەیران و بەرزبوونەوەی شۆڕشگێڕانەدا. کۆتایی ئەم شۆڕشە و ئەو ڕاپەڕینە جەماوەرییەی کە بە کوشتنی مەهسا دەستی پێکرد، تەنیا دەتوانێت ببێتە هۆی ڕووخاندنی حکومەت. تا نەگەینە ئەم ئامانجە ئەم شۆڕشە ناوەستێت.

حەسەن ساڵحی: بە گشتیی هەڵسەنگاندنی ئێوە بۆ بارودۆخی سیاسی ئێران چییە؟ دەرئەنجام و دەستکەوتەکانی خەباتی یەکساڵی ڕابردوو و کاریگەرییەکانی لەسەر پێگەی حکومەت و ورەی خەڵک و پەیوەندی کۆمەڵگا لەگەڵ حکومەتدا چی بووە؟
حەمید تەقوایی: لە وتارێکی دیکەدا جەختم لەسەر ئەوە کردووەتەوە کە گرنگترین دەستکەوت و دەرئەنجامی شۆڕش ئەوەیە کە کێشەی بوون و نەبوونی کۆماری ئیسلامی کردوو بە بە کێشەیەکی زۆر بەپەلە بۆ کۆمەڵگا و حکومەت.
ئەمڕۆ بارودۆخی سیاسی لە ئێران، لە سیاسەت و ئەدای حکومەتدا تەنانەت لە بواری سیاسەتی دەرەوە بیگریت تا سەرەکیی سەرقاڵی خەڵک و ناڕەزایەتییەکانیان هەمووی لەسەر حکومەتی کۆماری ئیسلامی و بوون و نەبوونی ئەو حکومەتەیە. حکومەت هەوڵدەدات خۆی لە دەسەڵاتدا بهێڵێتەوە و خەڵک بە پێچەوانەوە دەیانەوێت لەم سیستەمە و حکومەتە ئیسلامییە ڕزگاریان بێت. ئەمەش فۆرمی کێشەکە و شێوەی تەواوی کێشی سیاسی کۆمەڵگایە، کە ڕۆژانە لە تاکتیکەکان، لە بانگەشەکان، لە

بابەتەکان، لە سیاسەت و هەڵوێستەکانی حکومەتدا و لەولاشەوە لە ناڕەزایەتی و خەباتی کۆمەڵگایەکی سەرهەڵداودا دەردەکەوێت.
ئەوەندەی پەیوەندی بە ناڕەزایەتیی خەڵکەوە هەیە، دەبینن مەسەلەی ڕووخان و تەحەدای هەموو حکومەت، نەک تەنها لە دروشم و لەدیوار نووسینەکاندا، بەڵکو لە لێدوان و ڕاگەیاندن و بانگەواز و لە سۆشیال میدیاشدا، زۆر ئاشکرا و ڕوون و ڕاستەوخۆ دەردەبڕێت. خەڵک ئازار و کێشەی زۆریان هەیە. هەڵاوسان و گرانبوونی نرخ و بابەتی بژێوی ژیان، دەسەڵاتی ڕەشی ئاینی ، هەموو جۆرە جیاکاری و نادادپەروەرییەک، سەرکوتکردن، لەسێدارەدان و زیندانەکان، هەموو ئەمانە بابەتی فشاری خەڵکن، بەڵام هەمووان دەزانن بە ئەوەی کۆتایی بەو هەموو ئازارانە بهێنن، ئەوان دەبێت کۆماری ئیسلامی بڕووخێنن. چارەسەری هەموو کێشەکان بەستراوەتەوە بە لەناوبردنی کۆماری ئیسلامییەوە.
بەڵێ بارودۆخی کۆمەڵگا نە ئاساییە و نە تەقلیدی، نە دەرئەنجامی سیاسەت و ئەدای حکومەتە، کە لە بەرامبەر ئەو هەلومەرجانەدا ناچارە مانەوەی خۆی بپارێزێت. بۆ نموونە، کاتێک باس لە یارمەتییەکان کرا، باس لە پلانی کارکردنی گشتگیری هاوبەش (JCPOA) ناسراو بە (برجام) کرا، سیاسەتە جیاوازەکانی حکومەت پەیوەست بوون بە، بۆ نموونە ئاستی کرێ و نرخی ئاڵوگۆڕ، تێکچونی ژینگە، پرسە کولتوورییەکان و هتد گۆڕەپانەکان پێچراوەتەوە بە سەرکوتکردنی شۆڕش مانەوەی خۆی لە دەسەڵاتدا. هەر لە خەرجکردنی ملیارەها دۆلار بۆ چلە(اربعینی) تا دەگاتە پڕۆژەی یاسای حیجاب و پاکیزەیی و ململانێی لەسەری، نوێبوونەوەی پەیوەندییەکان لەگەڵ سعودیە و هەڵوێستە ناوچەییەکانی دیکەی حکومەت، وتار و تێبینییەکانی خامنەیی و ئیمامەکانی هەینی و بەرپرسانی دیکەی حکومی و هتد و هتد .، ناوەڕۆکی هەموو ئەمانە نیشاندەری پەلەقاژەی ڕژێمێکن لە کاتی لەناوچوودایە بۆ مانەوە.
لە یەک ساڵی ڕابردوودا حکومەت هیچ تاوانێکی دژ بە خەڵک ڕانەگرتووە. تەقەیان لە چاویان کرد، بەندیخانەی ئێوینیان ئاگر تێبەردا، تەقەیان لە خۆپیشاندەران کرد، دەیان کەسیان لە سێدارە دا و هەزاران کەسیان دەستگیر کرد، هەڵیانکوتایە سەر گۆڕی گیان بەختکردووەکان، خێزانەکانیان خستە ژێر هەموو جۆرە فشارێکەوە، تاوانی دڕندانەیان ئەنجامدا.کە تەنانەت لە تۆمارەکانی خراپترین دیکتاتۆرییەتەکاندا بێ وێنەیە. و سەرەڕای هەموو ئەمانەش، حکومەت ڕۆژانە لاوازتر و بێ ئومێدتر بووە، هێزەکانی شۆڕشیش هێرشبەرانەتر و بەهێزتر بوون.
بەم مانایە کۆمەڵگە لە دۆخێکی قەیرانی شۆڕشگێڕانەدایە، شۆڕش

بەردەوامە و بە شێوەی جیاواز بەرەوپێش دەچێت. ئەم پرۆسەیە، وەک لە سەرەوە جەختم لەسەر کردەتەوە، تەنیا بە ڕوخانی کۆماری ئیسلامی دەتوانێت کۆتایی پێبێت.

حەسەن ساڵحی: دوا پرسیارم ئەوەیە، ڕەوتی داهاتووی دۆخەکە چۆن دەبینن؟

حەمید تەقوایی: هەروەک وتم کۆماری ئیسلامی ئەمڕۆ لە بەردەم قەیرانی حوکمڕانی هەمەلایەنەدایە. ئەمە قەیرانێک نییە کە بە نموونە پاشەکشەی ئابووری یان کودەتا یان فەزاحەتی سیاسی یان هاوشێوەکانی دروست بوو بێت. خەڵک ئەم قەیرانەی دروست کردووە. ئەمە قەیرانێکی شۆڕشگێڕانەیە. خەڵک بڕیاریداوە ئەم حکومەتە بڕوخێنێت و هەرچەند ئەم پرۆسەیە لەم یەک ساڵەدا بەرەوپێش بچێت، ئەم ڕووبەڕووبوونەوەیە قووڵتر و هەمەلایەنەتر بووەتەوە. هەموو شۆڕشێک هەوراز و نشێوی هەیە. شۆڕشی ئێستاش هەر بەو شێوەیە. بەڵام گومانی تێدا نییە کە ئەم شۆڕشە زیندووە و بەردەوامە.

ئەو ئاسۆیەی کە ئەم دۆخە دەیخاتە بەردەممان ئەوەیە کە کۆمەڵگا دووگیان بووە بە گۆڕانکارییە ژێرەوژوورکەرەکانەوە. ئەم قەیرانە هەمەلایەنەی حکومەت دەبێت چارەسەر بکرێت. وە چارەسەر تەنها دەتوانێت ڕووخاندنی حکومەت بێت. هیچ ڕێگایەکی تر نییە. کاتێک قەیرانی ڕیشەی خودی بوونی حکومەتێک بێت، وەڵامەکەی تەنها ڕووخاندنە. ئەگەر گریمانە بکەین کە ڕیشەی کێشەکە چەقبەستوویی ئابووری بووە، بێگومان بە چارەسەرکردن یان کەمکردنەوەی چەقبەستوویی ئابووری و لەگەڵ دەستپێکردنی قۆناغی خۆشگوزەرانی، قەیرانی حکومەتیش چارەسەر دەبوو، یان ئەگەر قەیرانەکە بەهۆی کودەتایەکەوە بوو بێت، دەکرا دوای شکست یان سەقامگیری کودەتاچیەکان کێشەکە لە سەروی خەڵکەوە چارەسەر بکرێت، بەڵام کاتێک قەیرانەکە شۆڕشگێڕانە بێت، واتە مەسەلەکە تایبەتە بە خودی بوونی سیستەم و حکومەتەکەوە، ئەم جۆرە سیناریۆ و چارەسەرانەن پەیوەندیدار نییە. تاکە چارەسەر دەتوانێت ئەوە بێت کە هەموو حکومەت و سیستەمی هەبوو لە کۆمەڵگا ڕاماڵرێن.

بۆیە ئایندەی پێشهاتەکان ئەوەیە کە ئەم پرۆسەیە کە بە شۆڕشی ژن ژیان ئازادی ناسراوە، بەرەو سەرکەوتنی یەکجارەکی بەرەوپێش دەچێت. مەحاڵە پێشبینی فۆرمی ئەم پێشکەوتنە بکرێت، چەند کات دەخایەنێت، بەڵام ڕوونە کە ئەم قەیرانە بەردەوام دەبێت و قووڵتر دەبێتەوە تا کۆمەڵگا بتوانێت خۆی لە دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی ڕزگار بکات.

٢٣ی ئابی ٢٠٢١، ١ی شەهریوەری ١٤٠٢